

POHÁR SLASTI

starotamilská
poezie

KAMIL V. ZVELEBIL

TRITON

POHÁR SLASTI

STAROTAMILSKÁ POEZIE

Ze staré tamilštiny přeložil
prof. PhDr. Kamil V. Zvelebil, CSc.

odborná spolupráce a foto na předsádkách
PhDr. Hana Knížková, CSc.

Translation © Kamil V. Zvelebil, 2004
Illustrations © Milan Fibiger, 2004
Cover © Dagmar Krásná
© TRITON, 2004

Vydalo Nakladatelství TRITON, s.r.o.,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
www.triton-books.cz

ISBN 80-7254-479-9

PŘEDMLUVA

Staří Indové obraceli svůj pohled od úsvitu civilizace vždy k bohu, ať mu dávali jakákoliv jména a ať ho hledali způsobem jakkoliv rozličným, a světské tóny pronikaly do staré literatury jen nesměle a ojediněle.

Na jihu Indie však vyrůstala zcela samostatná a svérázná literární tradice, která pramenila z prostého realistického pohledu na sepětí lidí a přírody, tropické, barvité, bohaté a štědré. Z velmi

staré doby, už z prvních staletí po Kristu, se zachovaly sbírky lyrických básní psaných tamilským jazykem, jehož nositelé dokázali později vytvořit rozsáhlé středověké státy na jihu Indie a velkolepou slavnou kulturu a literaturu, nepřetržitě se vyvíjející až do dnešních dob.

Staří Tamilové sídlili v nejjižnější Indii, v pěti přirozených typech přírodního prostředí, které hrálo důležitou roli při pozdějším vytváření poetických konvencí: v horách, na pobřeží moře, v lesích, v údolích řek a ve stepních pustinách. Do přírodního rámce těchto pěti různých krajín zasazovali už nejstarší tamilští pěvci *pánarové*, jejichž přednes

byl doprovázen hudbou flétny, loutny, drnčením bubínků a obvykle i tancem potulných tanečnic *virali*, líčení nej-různějších událostí života milostného i válečnického. Láska a boj byly náplní starotamilské realistické lyriky. K uspořádání jednotlivých básní do sbírek a k jejich vydání došlo v samotné Indii teprve nedávno. Vydání antologií umožnilo pořídit tento výbor z milostných starotamilských veršů.

Stěžejním tématem milostné starotamilské lyriky je láska, nazíraná pod nej-různějšími úhly a líčená z nej-různějších aspektů. Příroda i milostné příběhy jsou popsány s mimořádným smyslem pro

details a s citovou vřelostí; realisticky, ale někdy také s jistou hutnou nadsázkou vlastní jihoindickému projevu ve všech oblastech.

Básně jsou psány strotamilským jazykem, který se značně liší od dnešní tamilštiny. Často jde spíše o rytmiickou prózu s četnými aliteracemi a asonancemi, jindy, zejména v pozdější době (koncem první poloviny prvního tisíciletí), vznikají už pevné, pravidelné metrické a strofické útvary. Tamilské verše se rýmují většinou na začátku, někdy uprostřed, nikdy na konci – pokud ovšem nevykonává funkci rýmu bohatý zvukosled.

Z těchto formálních důvodů – a někdy i pro naprostou odlišnost představ a nemožnost jejich adekvátního převedení do češtiny a do myšlenkového světa moderní doby – bylo občas nezbytné, aby překladatel spíše tlumočil myšlenky než věrně převáděl slova. Je nutné mít na paměti, že většina básní líčí jihoindický svět před téměř dvěma tisíciletími, tedy konec období kmenového zřízení a jeho přerod v raný feudalismus. Přesto se překladatel snažil zachovat pokud možno obsahově i formálně obraz původních textů.

Kamil Zvelebil

ČERNÝ KVĚT

Tvé oko – černý květ.
A tvoje tělo – zlato tavené –
mé srdce zmámené
žádá si nevidět.
A přece – musím za tebou
jít noční pustinou,
kde tygr se slonem se rvou
a medvěd písni hladovou
rozdírá noci stín.
Jdu, abych sevřel rukou svou
tvé prsy a tvůj klín
aby se otevřel –
s rudými pestíky černý květ.